

ІНТЕГРОВАНІ СПЕЦКУРСИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті розглянуто проблему формування професійних умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Подано класифікацію професійних умінь майбутніх учителів гуманітарного профілю з урахуванням вимог інформаційного суспільства, визначено роль і місце інтегрованих спекурсів з використанням ІКТ в системі формування даних умінь у майбутніх бакалаврів. Запропоновано розроблений автором спекурс "Використання ІКТ у професійній діяльності вчителів гуманітарних дисциплін" та обґрунтовано його структуру відповідно до мети, завдань і вимог до його розробки.

Постановка проблеми. Ключовим завданням професійної підготовки майбутніх учителів у педагогічному університеті є формування їх професійної компетентності, одним із показників якої є рівень сформованості їх професійно-педагогічних умінь. Формування професійних умінь майбутніх учителів (освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр) є комплексним процесом, який здійснюється впродовж усього курсу навчання в педагогічному університеті та включає в себе соціально-гуманітарну, психолого-педагогічну, фахову та практичну підготовку. *Соціально-гуманітарна підготовка* передбачає поглиблення та професіоналізацію знань з українознавчого, історичного, філософського, правознавчого, культурологічного та інших напрямків. Зміст *психолого-педагогічної підготовки* визначається такими навчальними дисциплінами, як педагогіка (дидактика, теорія виховання, історія педагогіки тощо) та психологія (загальна психологія, вікова психологія, педагогічна психологія та ін.). *Фахова підготовка* передбачає набуття студентами теоретичних знань з фундаментальних навчальних дисциплін спеціальності та спеціалізації, дисциплін фахового спрямування та методик викладання шкільних предметів, а також оволодіння практичними вміннями та навичками, необхідними для здійснення професійної педагогічної діяльності. *Практична підготовка* здійснюється через навчальні та фахові (педагогічні) практики [1].

Окрім фундаментальних дисциплін, які входять до складу відповідного компоненту професійної підготовки, студенти відвідують різноманітні спекурси. Перевагою спекурсів є те, що вони, здебільшого, дозволяють систематизувати та поглиблювати знання з однієї або декількох дисциплін і носять прикладний характер, тим самим формуючи у студентів конкретні вміння, необхідні їм у майбутній професійній діяльності. Під **інтегрованими спекурсами** будемо розуміти спекурси, які поєднують у собі матеріал різних навчальних дисциплін, наприклад, іноземної мови та історії, математики та економіки, методики викладання конкретної дисципліни та інформатики тощо. Дані спекурси мають професійну спрямованість, сприяють реалізації міжпредметних зв'язків та більш глибокому розумінню фахових дисциплін, їх взаємозв'язку з соціально-гуманітарними та психолого-педагогічними дисциплінами. Але при розробці даних спекурсів необхідно враховувати нові вимоги, які висуває інформаційне суспільство перед майбутнім учителем, а саме: вміння орієнтуватися в постійно зростаючому потоці інформації, володіння інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ), здатність до творчого й критичного мислення, готовність до інноваційної діяльності тощо. Таким чином, окрім традиційних професійних-педагогічних умінь, які входять до професіограми вчителя відповідного предмету, сучасний учитель повинен володіти вміннями застосовувати ІКТ у навчальному процесі, але не формально, не епізодично, не заради того, щоб просто використати ІКТ, а таким чином, щоб застосування ІКТ було органічною та невід'ємною частиною його професійної діяльності як в урочний, так і позаурочний час. Саме для того, щоб сформувані у студентів такі вміння, необхідні інтегровані спекурси, які би поєднували в собі матеріал таких дисциплін, як інформаційні технології, педагогіка, психологія, відповідна фахова дисципліна (наприклад, іноземна мова, історія, фізика тощо) та методика викладання даної дисципліни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом з'явилося чимало досліджень, пов'язаних з розробкою таких інтегрованих спекурсів. Найбільш масштабним за територією розповсюдження можна вважати курс за програмою "Intel® Навчання для майбутнього", який розроблено Деббі Кендау, Дженніфер Доєрті та Джуді Йост з Інституту комп'ютерних технологій США та адаптований до українського видання М. Р. Морзе та Н. П. Дементієвською [2]. Серед українських розробок у даному напрямку нами було проаналізовано спекурс Р. С. Гуріна "Нові інформаційні технології" для майбутніх учителів гуманітарного профілю [3], спекурс Л. І. Морської "Інформаційні технології у навчанні іноземних мов" [4], спекурс О. М. Снігур "Засоби інформаційних технологій у системі підготовки майбутнього вчителя початкової школи" [5] та деякі інші.

Варто зазначити, що з 2005 р. в межах проведення всеукраїнського педагогічного експерименту спекурс за програмою "Intel® Навчання для майбутнього" було введено до навчального плану вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації, що здійснюють підготовку фахівців за напрямком "Педагогічна освіта" [6], в тому числі й у Житомирському державному університеті імені Івана Франка. Паралельно з даним спекурсом окремі університети впроваджують і власні розробки, пов'язані з підготовкою учителів конкретних дисциплін до

використання ІКТ. Тому постає питання комплексності та гнучкості в процесі впровадження подібних навчальних курсів та урахування змісту різних спецкурсів з метою запобігання часткового дублювання навчальної інформації, яка надається студентам. Крім того, аналіз науково-методичної літератури показав, що, незважаючи на зростаючий інтерес вищих навчальних закладів до впровадження ІКТ у навчальний процес, такий аспект, як використання інтегрованих спецкурсів з метою комплексного формування професійних умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін, висвітлено недостатньо. Отже, **мета статті** – надати авторську класифікацію професійних умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін з урахуванням вимог інформаційного суспільства, визначити роль і місце інтегрованих спецкурсів з використанням ІКТ в системі формування даних умінь у майбутніх бакалаврів та запропонувати структуру розробленого нами спецкурсу "Використання ІКТ у професійній діяльності вчителів гуманітарних дисциплін".

У наших попередніх публікаціях ми визначили *професійні вміння вчителя гуманітарних дисциплін* (далі – ГД) в *інформаційному суспільстві* як володіння гнучкою системою усвідомлених, цілеспрямованих, взаємопов'язаних розумових і практичних дій, які дозволяють учителю ГД успішно виконувати навчально-виховні функції на загальнопедагогічному, гуманітарно орієнтованому та предметно-методичному рівнях, використовуючи традиційні та інноваційні технології, у т. ч. ІКТ, в умовах, що змінюються. Взавши в якості базового критерію завдання, які висуває інформаційне суспільство перед учителями ГД, нами були виділені наступні *класи умінь*, необхідні для оволодіння вчителями-гуманітаріями в процесі бакалаврської підготовки: 1) клас *загальнопедагогічних* умінь, спрямованих на вирішення загальнопедагогічних завдань учителів незалежно від профілю; 2) клас *гуманітарно орієнтованих* умінь, спрямованих на вирішення завдань, специфічних для всіх учителів гуманітарного профілю; 3) клас *предметно-методичних* умінь, спрямованих на вирішення методичних завдань, характерних для вчителя конкретної гуманітарної дисципліни. Нами було доведено, що формування загально-педагогічних умінь відбуватиметься в межах вивчення психолого-педагогічних та соціально-гуманітарних дисциплін, курсу "Інформаційні технології" та загальнопедагогічних спецкурсів, які спрямовані на формування готовності майбутніх учителів до використання ІКТ у професійній діяльності. Процес формування гуманітарно орієнтованих умінь здійснюватиметься під час проходження пасивної педагогічної практики, науково-дослідницької діяльності з психолого-педагогічних дисциплін, вивчення спеціальних дисциплін, методики викладання спеціальних дисциплін, а також загальнопедагогічних спецкурсів, спрямованих на формування готовності майбутніх учителів до гуманістичного виховання учнів. Предметно-методичні вміння частково формуватимуться й на попередніх двох етапах, але більш ґрунтовно цей процес здійснюватиметься під час проходження активної педагогічної практики, відвідування методичних спецкурсів з використанням ІКТ та науково-дослідницької діяльності з методики викладання фахової дисципліни [7: 153-157].

Таким чином, інтегровані спецкурси є невід'ємною ланкою в системі професійної підготовки майбутніх учителів ГД і, зокрема, формування їх професійних умінь. Прикладом спецкурсу, спрямованого на формування загальнопедагогічних умінь, може стати вищезгаданий навчальний курс за програмою "Intel® Навчання для майбутнього" [2]. В якості прикладу спецкурсу, спрямованого на формування гуманітарно орієнтованих умінь, наведемо спецкурс А. П. Вірковського "Становлення гуманної особистості", мета якого є підготовка майбутнього вчителя до формування гуманістичного ідеалу старшокласників [8: 103-121]. Для формування предметно-методичних умінь учителя гуманітарного профілю ми пропонуємо створений нами інтегрований спецкурс "Використання ІКТ у професійній діяльності вчителів гуманітарних дисциплін". При розробці даного спецкурсу ми враховували те, що студенти спочатку проходять спецкурс "Intel® Навчання для майбутнього" (наприклад, 5 семестр), а потім – заявлений нами спецкурс (6 чи 7 семестр), який може бути адаптований під будь-яку гуманітарну дисципліну.

Основною **метою запропонованого спецкурсу** є систематизація знань, отриманих у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін, базової фахової гуманітарної дисципліни й методики її викладання, а також основ інформаційних технологій, і формування на базі вже отриманих знань відповідних професійних навичок і умінь, необхідних майбутньому вчителю ГД в інформаційному суспільстві. Виходячи з поставленої мети, сформулюємо наступні **завдання спецкурсу**:

- 1) розкрити основні напрямки використання ІКТ в професійній діяльності вчителя ГД;
- 2) проаналізувати переваги та недоліки використання ІКТ у майбутній професійній діяльності вчителя ГД порівняно з іншими засобами навчання;
- 3) ознайомити студентів з існуючими на даний момент програмами та он-лайн ресурсами, які може використати вчитель ГД у своїй професійній діяльності;
- 4) навчити студентів створювати власні навчально-методичні матеріали з використанням різних засобів ІКТ;
- 5) розвинути у студентів вміння планувати, організовувати та аналізувати навчальний процес з використанням ІКТ.

Оскільки, як було заявлено вище, даний спецкурс повинен не дублювати, а поглиблювати спецкурс "Intel® Навчання для майбутнього" та враховувати специфіку професійної діяльності вчителів ГД, ми визначили наступні **вимоги до розробки** вищезазначеного **спецкурсу**, а саме:

1. структура спецкурсу повинна відображати поетапність у формуванні професійних умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін;
2. зміст навчального матеріалу спецкурсу повинен включати роботу з програмним забезпеченням, який не входить до програми курсу "Intel® Навчання для майбутнього";

3. допускається включити до змісту спецкурсу комп'ютерні програми та технології, які вивчаються в межах курсу "Intel® Навчання для майбутнього", але в тому випадку, якщо студенти вивчають їх додаткові можливості в нових умовах, специфічних саме для викладання конкретної гуманітарної дисципліни.

Беручи до уваги першу вимогу до розробки нашого спецкурсу, визначимо основні *етапи формування професійних умінь майбутніх учителів ГД*: 1) мотиваційно-пізнавальний, мета якого – усвідомлення цілей дії і пошук способів її виконання; 2) тренувально-виконавчий (використання набутих знань про спосіб виконання дії, але в незмінних чітко визначених ситуаціях); 3) рефлексійно-творчий (творче використання набутих умінь у змінних ситуаціях) [7].

Виходячи з етапів формування професійних умінь, поділимо матеріал спецкурсу на 3 модулі:

Модуль I – використання готових навчальних програм та Інтернет-ресурсів;

Модуль II – створення навчально-методичних матеріалів засобами ІКТ;

Модуль III – планування, організація та аналіз навчального процесу з використанням ІКТ.

Матеріал *першого модулю* відповідає I етапу формування професійно-педагогічних умінь. Його мета – ознайомити майбутніх учителів ГД з готовими програмами та ресурсами, які вони зможуть використати у майбутній професійній діяльності, навчити аналізувати дані ресурси згідно з певними критеріями та використовувати їх в навчальному процесі на рівні фрагменту уроку.

Матеріал *другого модулю* відповідає II етапу формування професійно-педагогічних умінь. Його мета – навчити студентів розробляти власні навчально-методичні матеріали засобами ІКТ та використовувати їх на рівні фрагменту уроку.

Матеріал *третього модулю* відповідає III етапу формування професійно-педагогічних умінь. Його мета – навчити студентів планувати, організовувати та аналізувати навчальний процес з використанням готових та власно створених електронних навчально-методичних матеріалів на рівні уроку, циклу уроків та в позаурочній діяльності.

Враховуючи другу вимогу до розробки спецкурсу, виділимо програмне забезпечення, яке не вивчається в межах спецкурсу "Intel® Навчання для майбутнього", але, на нашу думку, доцільно включити в програму спецкурсу для вчителів-гуманітаріїв:

- педагогічні програмні засоби (ППЗ) з конкретних гуманітарних дисциплін, енциклопедії, словники, навчальні ігри тощо;
- графічні, звукові та відео-редактори (Paint, Photoshop, Audacity, Movie Maker тощо);
- програми-оболонки (authoring tools), такі як Hot Potatoes, Quandary, My Test тощо;
- он-лайн ресурси (як джерело інформації, як засіб комунікації, для створення власних дидактичних матеріалів: тестів, кросвордів, веб-квестів, підкастів, веб-сайтів тощо).

Опираючись на третю вимогу до розробки спецкурсу, вважаємо допустимим включити в програму спецкурсу роботу з текстовим редактором MS Word, табличним процесором MS Excel, програмою для створення презентацій MS Power Point та програмою для створення публікацій та веб-сайтів MS Publisher, які входять до програми курсу "Intel® Навчання для майбутнього", але в межах нашого спецкурсу акцент буде зроблений на додаткових можливостях даних програм, які можуть бути корисні саме для вчителів-гуманітаріїв.

Виходячи з мети, завдань та вимог до спецкурсу, сплануємо його структуру (Таблиця 1). Зауважимо також, що запропонований спецкурс розрахований на 48 годин і організований в трьох режимах роботи:

1) лекційний аудиторний режим для проведення вступної лекції зі спецкурсу, яка передбачає ознайомлення студентів із завданнями спецкурсу та обговорення основних теоретичних проблем, пов'язаних з використанням ІКТ у професійній діяльності майбутнього учителя ГД;

2) комбінований лабораторно-практичний аудиторний режим для проведення занять у комп'ютерному класі, який передбачає аналіз мультимедійних програм спеціального та загального призначення, обговорення окремих комп'ютерних завдань і навчально-методичних матеріалів;

3) індивідуальний позааудиторний режим для проведення лабораторних занять у комп'ютерному класі, який передбачає виконання відео-лабораторних робіт і комп'ютерно-лабораторних робіт, включаючи розробку власних навчально-методичних матеріалів засобами ІКТ.

Поточний та тематичний види контролю здійснюються викладачем на кожному лабораторно-практичному занятті через перевірку виконання запропонованих завдань, демонстрацію фрагментів уроків із використанням готових комп'ютерних програм і самостійно створених навчально-методичних матеріалів. Формою підсумкового контролю є диференційований залік. На заліку студенти захищають електронний портфоліо, який містить 3 каталоги з матеріалами, що відповідають трьом модулям спецкурсу. Вони включають каталоги Інтернет-ресурсів, педагогічних програмних засобів, електронних тестів та прав для навчання даної дисципліни, дидактичні та методичні матеріали, завантажені з Інтернету та створені самостійно за допомогою різноманітного програмного забезпечення, розгорнуті плани-конспекти уроків та позаурочних заходів з використанням ІКТ тощо.

Опираючись на структуру курсу "Intel® Навчання для майбутнього" [2] і розробленого нами спецкурсу, проаналізуємо спільні риси та відмінності обох спецкурсів з точки зору використання засобів ІКТ та формування професійних умінь майбутніх учителів ГД (Рис. 1).

Структура спецкурсу "Використання ІКТ у професійній діяльності вчителів гуманітарних дисциплін".

<i>Зміст навчального матеріалу</i>		<i>Режим роботи</i>	<i>Кількість годин</i>
Інформаційно-комунікаційні технології в професійній діяльності вчителів гуманітарних дисциплін, їх класифікація та дидактичні можливості.		лекційний	2
Модуль 1. Використання готових навчальних програм та Інтернет-ресурсів			
Тема 1	Використання педагогічних програмних засобів, електронних підручників, навчальних ігор, мультимедійних енциклопедій, словників.	лабораторно-практичний	4
Тема 2	Використання Інтернет-ресурсів та електронної пошти.	лабораторно-практичний	4
Модуль 2. Створення навчально-методичних матеріалів засобами ІКТ			
Тема 1	Створення навчально-методичних матеріалів за допомогою пакету програм Microsoft Office (MS Word, MS Excel, MS Power Point, MS Publisher).	лабораторно-практичний	2
		індивідуальний	2
Тема 2	Створення навчально-методичних матеріалів з використанням програм-оболонок (Hot Potatoes, Quandary, My Test).	лабораторно-практичний	4
		індивідуальний	4
Тема 3	Створення навчально-методичних матеріалів з використанням он-лайн програм (Puzzle Makers, Test Makers, Web Quest Generators, Voki).	лабораторно-практичний	4
		індивідуальний	4
Тема 4	Створення навчально-методичних матеріалів з використанням графічних, звукових, відео редакторів, програм для запису з екрану (Paint, Photoshop, Audacity, Movie Maker, CamStudio).	Лабораторно-практичний	4
		індивідуальний	4
Модуль 3. Планування, організація та аналіз навчального процесу з використанням засобів ІКТ			
Тема 1	Планування, організація та аналіз уроку з використанням ІКТ.	лабораторно-практичний	2
		індивідуальний	2
Тема 2	Планування, організація й аналіз позаурочної роботи учнів з використанням ІКТ.	лабораторно-практичний	2
		індивідуальний	2
Залік			2
Сумарна кількість годин			48
Аудиторних занять			28
З них – лекційних / лабораторно-практичних занять			2/26
Позааудиторних занять			18
Залік			2
Всього			48

Оскільки, як видно з діаграми, обидва спецкурси мають і спільні риси щодо використання деяких засобів ІКТ, варто уточнити, що дані засоби використовуються в межах обох спецкурсів по-різному. Наприклад, при роботі з програмою MS Word студенти-гуманітарії вивчають додаткові можливості цієї програми, такі як рецензування, використання вбудованих довідкових матеріалів (словників, тезаурусів тощо), а також технології використання текстових редакторів безпосередньо на уроці; при роботі з програмою MS Power Point студенти дізнаються про можливості програми для створенні тестових завдань та електронних підручників; при роботі з он-лайн ресурсами студенти навчаються не тільки добирати інформацію в межах дослідження, а й створювати свої власні матеріали (пазли, тести, кросворди, подкасти, відео-уроки, веб-квести) за допомогою он-лайн генераторів.

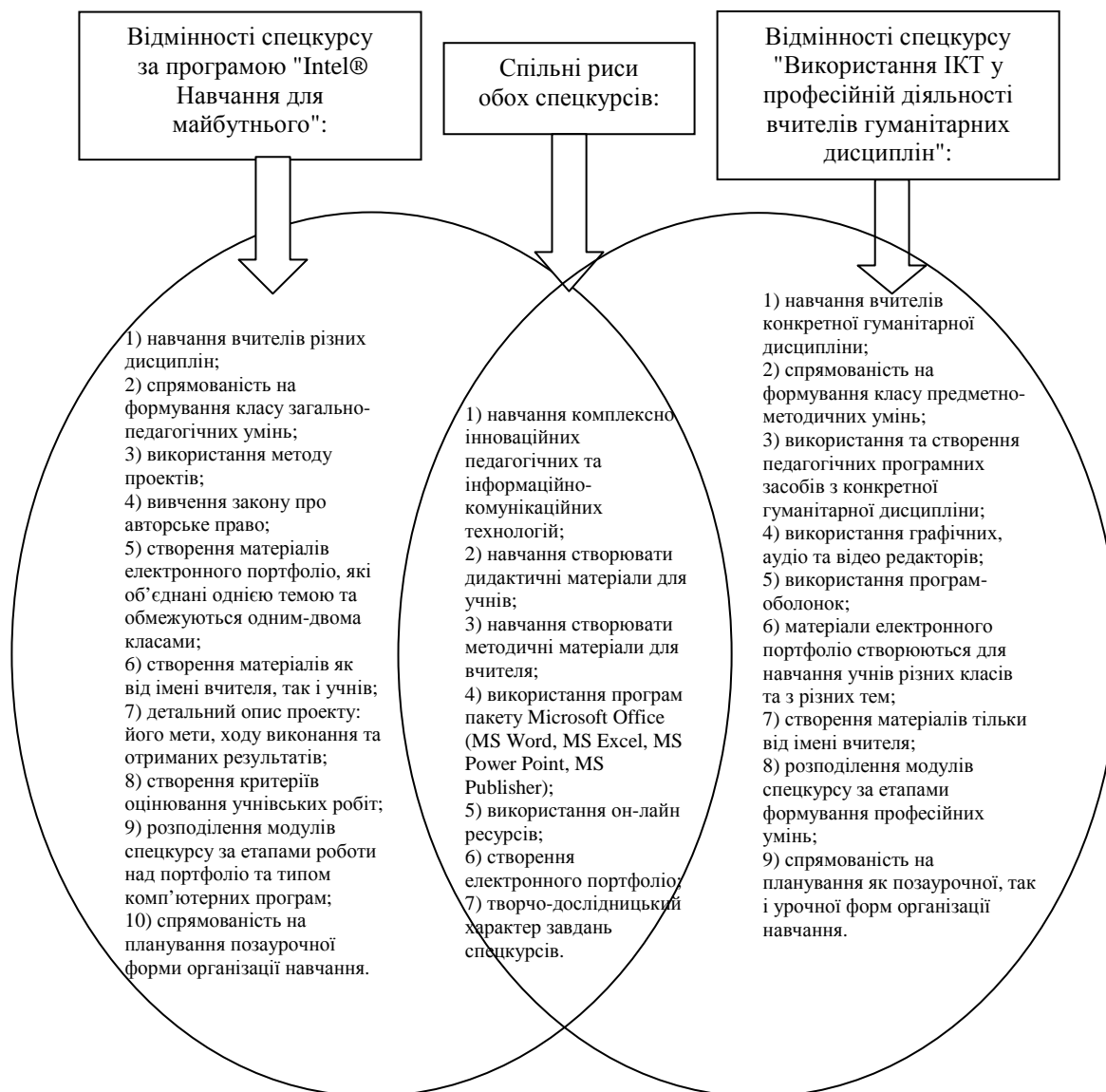

Рис. 1. Порівняльна характеристика курсу за програмою "Intel® Навчання для майбутнього" та спецкурсу "Використання ІКТ у професійній діяльності вчителів гуманітарних дисциплін".

Висновки. Таким чином, за умови комплексності та гучності планування навчального матеріалу, обидва спецкурси сприяють формуванню професійних умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін, кожний – на своєму рівні. Після проходження даних спецкурсів студент матиме комплект електронних навчально-методичних матеріалів, які можуть бути використані в готовому вигляді чи адаптовані виходячи зі змінних умов (теми, класу, рівня учнів, їх психологічних особливостей тощо) під час проходження активної педагогічної практики та в майбутній професійній діяльності. Вважаємо, що використання інтегрованих спецкурсів з використанням ІКТ в процесі бакалаврської підготовки забезпечить поступове, систематичне та комплексне формування всіх класів професійних умінь студентів-гуманітаріїв.

Перспективою дослідження вбачаємо розробку інтегрованих спецкурсів з використанням ІКТ в процесі професійної підготовки спеціалістів та магістрів, а також створення інтегрованих спецкурсів для студентів негуманітарних спеціальностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Концепція педагогічної освіти. Схвалено колегією Міністерства освіти України 23 грудня 1998 року. Протокол № 17/1 – Б [Електронний ресурс]. – Режим доступу до концепції : http://www.intellect-invest.org.ua/social_history_pedagogical_material_period_osvita_1991-/.
2. Intel® Навчання для майбутнього. – К. : Видавництво "Нора-прінт", 2006. – 416 с.
3. Гурін Р. С. Підготовка майбутнього вчителя гуманітарного профілю до застосування нових інформаційних технологій у навчальному процесі загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Гурін Р. С. – Одеса, 2004. – 194 с.
4. Морська Л. І. Методична система підготовки майбутнього вчителя іноземних мов до використання інформаційних технологій у навчанні учнів : [монографія] / Л. І. Морська. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2007. – 243 с.
5. Снігур О. М. Формування вмінь використовувати засоби інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя початкової школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.09 "Теорія навчання" / О. М. Снігур. – Київ, 2007. – 22 с.

6. Наказ МОНУ від 22.04. 2005 р. № 248. "Про розширення педагогічного експерименту за програмою "Intel@ Навчання для майбутнього", щодо навчання майбутніх вчителів ефективному використанню інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ciit.zp.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=816&Itemid=279.
7. Зимовець О. А. Система формування професійних умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін засобами інформаційно-комунікаційних технологій у процесі бакалаврської підготовки / О. А. Зимовець // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – Педагогічні науки. – Частина II. – 2011. – № 13 (224) липень. – С. 150–159.
8. Технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів : [навчальний посібник] : у 2-х ч. – Ч. II : Технології соціально-педагогічної підготовки майбутніх учителів / [за заг. ред. доктора педагогічних наук О. А. Дубасенюк]. – Житомир : Житомирський держ. пед. ун-т, 2001. – 192 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Kontsepsiia pedagogichnoi osvity. Skhvaleno kolegiu Ministerstva osvity Ukrainy 23 grudnia 1998 roku. Protokol № 17 / 1 – B [The Conception of the Pedagogical Education. Approved by the Board of the Ministry of Education in Ukraine on the 23 of December 1998. The Report № 17 / 1 – B] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu do kontsepsiï : http://www.intellect-invest.org.ua/social_history_pedagogical_material_period_osvita_1991-/.
2. Intel@ Navchannia dlia maibutniogo [Intel@ Education for the Future]. – K. : Vydavnytstvo "Nora-print", 2006. – 416 s.
3. Gurin R. S. Pidgotovka maibutniogo vchytelia gumanitarnogo profilu do zastosuvannia novykh informatsiinykh tekhnologii u navchal'nomu protsesi zagal'noosvitnioi shkoly [Future Humanities Teacher's Preparation to Use the New Informational Technologies in the Educational Process of the General School] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / R. S. Gurin. – Odesa, 2004. – 194 s.
4. Mors'ka L. I. Metodichna systema pidgotovky maibutniogo vchytelia inozemnykh mov do vykorystannia informatsiinykh tekhnologii u navchanni uchniv [The Methodological System of the Foreign Language Teacher's Preparation to Use the Informational Technologies in the Students' Teaching] : [monografiia] / L. I. Mors'ka. – Ternopil' : TNPU im. V. Gnatiuka, 2007. – 243 s.
5. Snigur O. M. Formuvannia vmin' vykorystovuvaty zasoby informatsiinykh tekhnologii u maibutnii profesiinii diial'nosti vchytelia pochatkovoï shkoly [Forming the Skills to Use the Informational Technologies in the Junior School Teacher's Future Professional Activity] : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.09 "Teoriia navchannia" / O. M. Snigur. – Kyiv, 2007. – 22 s.
6. Nakaz MONU vid 22.04. 2005 r. № 248 "Pro rozshyrennia pedagogichnogo eksperymentu za programoiu "Intel@ Navchannia dlia maibutniogo", shchodo navchannia maibutnikh vchyteliv efektyvnomu vykorystanniu informatsiino-komunikatsiinykh tekhnologii u navchal'no-vykhovnomu protsesi [On the Expansion of the Pedagogical Experiment on the Programme "Intel@ Education for the Future", in the Relation to the Future Teachers' Preparation to the Effective Use of the Informational and Communicational Technologies in the Educational Process] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.ciit.zp.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=816&Itemid=279.
7. Zymovets' O. A. Systema formuvannia profesiinykh umin' maibutnikh uchyteliv gumanitarnykh dystsyplin zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnologii u protsesi bakalavrs'koi pidgotovky [The System of the Prospective Humanities Teachers' Professional Skills Formation with the Help of the Informational and Communicational Technologies in the Process of the Bachelors' Preparation] / O. A. Zymovets' / Visnyk Lugans'kogo natsional'nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka [Lugansk Taras Shevchenko National University]. – Pedagogichni nauky. – Chastyna II. – 2011. – № 13 (224) lypen'. – S. 150–159.
8. Tekhnologii' profesiino-pedagogichnoi' pidgotovky maibutnikh uchyteliv [Technologies of the Future Teachers' Professional-Pedagogical Preparation] : [navchal'nyi posibnyk] : u 2-h ch. – Ch. II : Tehnologii' sotsial'no-pedagogichnoi pidgotovky maibutnikh uchyteliv [Technologies of the Future Teachers' Social-Pedagogical Preparation] / [za zag. red. doktora pedagogichnykh nauk O. A. Dubaseniuk]. – Zhytomyr : Zhytomyr'skyi derzh. ped. un-t, 2001. – 192 s.

Матеріал надійшов до редакції 13.03. 2012 р.

Зимовець Е. А. Интегрированные спецкурсы с использованием информационно-коммуникационных технологий как средство формирования профессиональных умений будущих учителей гуманитарных дисциплин.

В статье рассматривается проблема формирования профессиональных умений будущих учителей гуманитарных дисциплин средствами информационно-коммуникационных технологий. Подана классификация профессиональных умений будущих учителей гуманитарного профиля с учетом требований информационного общества, а также определены роль и место интегрированных спецкурсов с использованием ИКТ в системе формирования данных умений у будущих бакалавров. Предложен разработанный автором спецкурс "Использование ИКТ в профессиональной деятельности учителей гуманитарных дисциплин" и обоснована его структура в соответствии с целью, задачами и требованиями к его разработке.

Zymovets' O. A. The Integrated Specialized Courses with Using the Informational and Communicational Technologies as the Means of the Prospective Humanities Teachers' Professional Skills Formation.

The article deals with the problem of the prospective humanities teachers' professional skills formation with the help of the informational and communicational technologies. The classification dealing with the prospective humanities teachers' professional skills with the regards of the information society's requirements is given, the role and place of the integrated specialized courses with using ICT in the system of future bachelors' professional skills formation are determined. The developed author's specialized course "Using ICT in the Prospective Humanities Teachers' Professional Activity" is suggested, its structure according to the aims, tasks and demands to its planning is described.